

MASARYKOVA UNIVERZITA

**Základní vymezení organizace
veřejné správy**
**Organizace územní správy
s všeobecnou působností**

BZ210 Zk Základy správního práva

III. blok 17. 3. 2023

Petr Havlan

Osnova přednášky a její cíl

- základní pojmové vymezení organizace veřejné správy
- základy organizace státní správy
- organizace územní správy s všeobecnou působností
 - obce
 - kraje
- **Cíl:** cílem této přednášky je, aby studenti byli s to vymezit v tom podstatném organizaci veřejné správy na všech úrovních a blíže se seznámili s organizačním uspořádáním územní správy s všeobecnou působností.

Základní pojmové vymezení organizace veřejné správy

pojem organizace (veřejné správy)

- ❏ mnohoznačnost pojmu
 - ❏ instituce nebo soubor institucí
 - ❏ struktura
 - ❏ systém určitého organizačního uspořádání
 - ❏ činnost(i) organizačního charakteru
 - ❏ tzv. formální a tzv. neformální organizace
 - ❏ reorganizace

Základní pojmové vymezení organizace veřejné správy

dělení veřejné správy

☒ *státní správa* – subjektem je stát, představovaný správními orgány; výkon se děje jménem státu a v jeho zájmu

- přímá
- nepřímá

samospráva je vykonávána jinými veřejnoprávními korporacemi (než státem), jež jsou zřízeny zákonem a zákon na ně přenáší působnost a pravomoc veřejné správy; je vykonávána jménem takové korporace a v jejím zájmu

- územní
- zájmová
- profesní

Základní pojmové vymezení organizace veřejné správy

organizačně technické systémy veřejné správy

uplatnění příslušných organizačních principů ve veřejné správě umožňuje rozlišovat následující tzv. organizačně technické systémy veřejné správy:

- ☒ systém centralizované ecentralizované, koncentrované dekoncentrované správy
- ☒ systém územní a rezortní
- ☒ systém monokratický a kolegiální
- ☒ systém volební a jmenovací

Základní pojmové vymezení organizace veřejné správy

struktura organizace veřejné správy

- ▣ vláda
- ▣ ústřední orgány státní správy
 - ▣ správní úřady s celostátní působností
- ▣ územně dekoncentrované /specializované/ orgány státní správy
- ▣ veřejné bezpečnostní sbory
- ▣ nezávislé správní úřady
- ▣ územní subjekty /orgány/ veřejné správy s všeobecnou působností
- ▣ subjekty /orgány/ zájmové samosprávy

Základy organizace státní správy

vláda

- ❑ vláda je (podle ústavní úpravy) vrcholný (kolegiální) orgán výkonné moci; disponuje tzv. všeobecnou působností a v tomto smyslu je také vrcholným koncepčním a řídicím orgánem výkonu státní správy; řídí, sjednocuje a kontroluje činnost ministerstev
- ❑ úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti vlády České republiky a jejích orgánů plní *Úřad vlády České republiky*
- ❑ vláda může zřídit jako svůj poradní orgán *Legislativní radu*. V jejím čele stojí člen vlády
- ❑ vláda se skládá z předsedy, místopředsedů a jednotlivých ministrů vlády; funkce člena vlády je neslučitelná s funkcí člena Ústavního soudu; mimo to člen vlády nesmí vykonávat ani další činnosti, jejichž povaha odporuje výkonu dané funkce
- ❑ **normotvorná pravomoc** vlády: *nařízení vlády* (ExtNorSprAkt) + *usnesení vlády* (InterNorSprAkt)

Základy organizace státní správy

ministerstva a jiné ústřední správní úřady

- ❏ **ministerstva** jsou monokratické orgány ústřední státní správy, v jejichž čele *stojí člen vlády*
- ❏ **jiné (další) ústřední správní úřady** jsou monokratické orgány státní správy, v jejichž čele *člen vlády nestojí*
- ❏ právní postavení **ústředních orgánů státní správy** je v současné době upraveno ve vazbě na úst. zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, zákonem ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Základy organizace státní správy

- podle současného právního stavu jsou ústředními orgány státní správy, resp. ústředními správními úřady:

ministerstva (v čele stojí člen vlády):

správa administrativně – politická

Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zahraničních věcí

správa sociálně – kulturní

Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí

správa hospodářská

Ministerstvo financí, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí

Základy organizace státní správy

jiné, resp. další ústřední správní úřady (v čele nestojí člen vlády):

1. Český statistický úřad,
2. Český úřad zeměměřický a katastrální,
3. Český báňský úřad,
4. Úřad průmyslového vlastnictví,
5. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže,
6. Správa státních hmotných rezerv,
7. Státní úřad pro jadernou bezpečnost,
8. Národní bezpečnostní úřad,
9. Energetický regulační úřad,
10. Úřad vlády České republiky,
11. Český telekomunikační úřad,
12. Úřad pro ochranu osobních údajů,
13. Rada pro rozhlasové a televizní vysílání,
14. Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,
15. Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře,
16. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost,
17. Národní sportovní agentura

Základy organizace státní správy

- ❑ ministerstva a ostatní ústřední správní úřady se ve veškeré své činnosti řídí ústavními a ostatními zákony a usneseními vlády
- ❑ v okruhu své působnosti plní úkoly stanovené v zákonech a v jiných obecně závazných právních předpisech a úkoly vyplývající z členství České republiky v Evropské unii a v ostatních integračních seskupeních a mezinárodních organizacích, pokud jsou pro Českou republiku závazné
- ❑ posláním těchto orgánů je: v souvislosti s plněním jejich úkolů, mj.:
 - zpracovávat koncepce rozvoje svěřených odvětví a řešit stěžejní otázky
 - za svěřená odvětví předkládat vládě podklady potřebné pro sestavení návrhu státního rozpočtu a pro přípravu jiných opatření širšího dosahu
- ❑ - zaujímat stanoviska k návrhům, předkládaným vládě jinými ministerstvy a ostatními ústředními orgány státní správy, pokud se týkají okruhu jejich působnosti

Základy organizace státní správy

- ❑ připravují návrhy zákonů a jiných právních předpisů týkajících se věcí, které patří do jejich působnosti, jakož i návrhy, jejichž přípravu jim uložila vláda
- ❑ na svých úsecích přijímají vlastní závazné předpisy, a to: *vyhlášky* a *směrnice*
- ❑ navzájem si tyto orgány také vyměňují potřebné informace a podklady
- ❑ nižší orgány státní správy jim podávají zprávy a sdělují údaje, které si ministerstva a jiné ústřední správní úřady vyžádají v rozsahu nezbytně nutném pro plnění svých úkolů
- ❑ diferenciaci ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy souvisí s jejich **diferencovaně vymežovanou působností** podle aktuálně platné a účinné právní úpravy

Základy organizace státní správy

správní úřady s celostátní působností

- zpravidla podřízeny ministerstvu
- vedoucí jmenuje a odvolává obvykle ministr
- celostátní územní působnost
- úzce vymezená věcná působnost
- zřízeny kompetenčním zákonem nebo zvláštními zákony (např. Úřad pro civilní letectví, Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí)
- MŠMT – Česká školní inspekce
- MZdr – Český inspektorát lázní a zřidel, Inspektorát omamných a psychotropních látek
- MPSV – Státní úřad inspekce práce
- MSp – Vězeňská služba ČR
- MPO – Státní energetická inspekce, ČOI, Puncovní úřad, Licenční úřad
- MZe – Státní veterinární správa ČR, SZPI, Česká plemenářská inspekce, Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- MŽP – ČIŽP, Český hydrometeorologický ústav

Základy organizace státní správy

územně dekoncentrované orgány státní správy

- ☒ územně dekoncentrované orgány státní správy jsou **specializované orgány**, které existují a působí v jednotlivých územních jednotkách územní organizace státu na základě ustanovení zvláštních zákonů; jde o orgány zpravidla přímo odvozované od některých ústředních orgánů státní správy
- ☒ dané orgány se specializují na některý úsek státní správy nebo jen část takového úseku, či jen na některé činnosti, případně jen na zvláštní funkci výkonu státní správy /např. na inspekci/
- ☒ zřizují se v případech, kdy vzhledem k jejich úzce specializovaně pojaté působnosti by ji nebylo dobře možné vykonávat orgány obcí či krajů, jako orgány s všeobecnou působností, a kdy ji současně není možné vykonávat samotnými ústředními orgány státní správy z centra
- ☒ jejich územní působnost se přitom vždy nekryje s územním členěním státu /viz zák. č. 51/2020 Sb. *o územně správním členění státu*/ a pokud se s ním kryje, nebývají zpravidla tyto orgány zřizovány na všech úrovních územního členění

Základy organizace státní správy

☒ v současné době se jedná zejména o **tyto** specializované **územní orgány** státní správy:

- *krajská vojenská velitelství* (zákon č. 585/2004 Sb., branný zákon)
- *krajská ředitelství policie* (zákon č. 273/2008 Sb., o policii ČR)
- *zeměměřické a katastrální inspektoráty* (7 obvodů), a *katastrální úřady* pro jednotlivé kraje (zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřických a katastrálních orgánech)
- *územní inspektoráty*
 - Státní energetické inspekce – v krajích (zákon č. 458/2000 Sb., energetický zákon),
 - Státní zemědělské a potravinářské inspekce – 7 obvodů (zákon č. 146/2002, o SZaPI),
 - České obchodní inspekce – 7 obvodů (zákon č. 64/1986 Sb., o ČOI)

Základy organizace státní správy

- *krajské veterinární správy* (zákon č. 166/1999 Sb., veterinární zákon)
- *krajské hygienické stanice*, s územními pracovišti (zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví)
- *oblastní inspektoráty práce* - 8 obvodů – navazují na Státní úřad inspekce práce (zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce)
- *obvodní báňské úřady* – 9 obvodů – navazují na Český báňský úřad (zákon č. 61/1988 Sb., o hornické činnosti, výbušninách a státní báňské správě)
- *Generální ředitelství cel a celní úřady* (zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě ČR)
- *okresní správy sociálního zabezpečení* (zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění SZ)
- *generální finanční ředitelství, odvolací finanční ředitelství a finanční úřady* (zákon č. 456/2011 Sb., o Finanční správě ČR)

Základy organizace státní správy

- ❑ ve 90. letech 20. století se u nás projevovala poměrně silná tendence k vytváření dalších specializovaných územních orgánů státní správy a vyčleňování příslušných působností z působnosti dřívějších okresních úřadů; po r. 2000 se pak postupně začala organizace těchto územních orgánů sladovat s územními obvody krajského samosprávného uspořádání
- ❑ opodstatněnost existence specializovaných územních orgánů je nutno v souladu s jejich posláním hledat především v účelnosti a míře jejich speciálního zaměření; územně dekoncentrované (specializované) orgány státní správy jsou nyní pojaty tak, že doplňují strukturu orgánů obcí a krajů jako subjektů veřejné správy s všeobecnou působností na daném území, a společně s nimi tak tvoří relativně ucelený systém územní veřejné správy

Organizace územní správy s všeobecnou působností

obce (základní územní samosprávné celky)

- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
- zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii
- zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí
- zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů

kraje (vyšší územní samosprávné celky: 13 krajů + hl. m. Praha)

- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
- zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů a o změně některých zákonů
- zákon č. 118/2010 Sb., o krajském referendu a o změně některých zákonů
- zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje

Organizace územní správy s všeobecnou působností

členění obcí

- ▣ *kategorizace obcí*
 - ▣ obce (I. typu čili tzv. jedničkové)
 - ▣ obce s pověřeným obecním úřadem (II. typu čili tzv. dvojkové)
 - ▣ obce s rozšířenou působností (III. typu čili tzv. trojkové)
- ▣ *další členění*
 - ▣ obec
 - ▣ město a městys
 - ▣ statutární město
 - ▣ hl. m. Praha

Organizace územní správy s všeobecnou působností

orgány obce

- ☒ zastupitelstvo obce
 - ☒ výbory zastupitelstva

- ☒ rada obce
 - ☒ komise rady

- ☒ starosta

- ☒ obecní úřad

- ☒ zvláštní orgány obce

- ☒ obecní policie

Organizace územní správy s všeobecnou působností

orgány kraje

- ▣ zastupitelstvo kraje
 - ▣ výbory zastupitelstva

- ▣ rada kraje
 - ▣ komise rady

- ▣ hejtman

- ▣ krajský úřad

- ▣ zvláštní orgány kraje

Prameny ke studiu

- ▣ Průcha, P.: Správní právo, obecná část. 8. vydání. Brno : Doplněk, 2012, s. 161 a násl.
- ▣ Kadečka, S., Průcha, P.: Správní právo - obecná část. Multimediální učební text. 2. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2008, s. 18 a násl.
- ▣ Horzinková, E. – Novotný, V.: Základy organizace veřejné správy v ČR. 3. vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013
- ▣ Kopecký, M. Právní postavení obcí a krajů – základy komunálního práva. Wolters Kluwer, 2010